

EGENKONTROLL FÖR ICKE ANMÄLNINGSPLIKTIGA VERKSAMHETER

Denna egenkontroll gäller för icke anmälningspliktiga verksamheter där det ej är lagkrav på en skriftligt dokumenterad egenkontroll.

Alla som driver verksamhet är enligt miljöbalken skyldiga att kontrollera sin verksamhet genom egenkontroll. Egenkontroll är ett verktyg för att se till att företaget lever upp till miljöbalkens grundläggande krav på hänsyn till hälsa och miljö och resurshushållning. Syftet med egenkontrollen är att bedriva systematiskt och förebyggande arbete för att skydda människors hälsa och miljön från skada. En väl fungerande egenkontroll ger också bra förutsättningar att upptäcka fel på utrustningen och felaktig hantering innan en allvarlig skada inträffar.

Utformning av egenkontrollen

Omfattningen av egenkontrollen beror på typen av verksamhet, dess storlek och vilka risker den kan medföra. För att kunna bedöma vilka risker som finns i din verksamhet behöver du kunskap om den påverkan som verksamheten orsakar på människors hälsa och miljön, bl.a. om hur smitta sprids och vad olika produkter innehåller. Du ska också känna till vilka regler och lagar som gäller för din verksamhet.

Ansvar

Det ska finnas en tydlig ansvarsfördelning för vem eller vilka i företaget som är ansvariga för verksamheten. I större verksamheter bör den finnas nedtecknad. Om det finns flera verksamheter i lokalerna bör det finnas uppgifter om hur ansvaret är fördelat mellan er.

Rutiner

Det ska finnas rutiner för att fortlöpande kontrollera att inredningen och utrustningen i verksamheten hålls i gott skick, till exempel:

- Rutiner för städning, rengöring och skötsel och felanmälan av lokaler och utrustning

- Rutiner för hantering av avfall
- Hygien- och smittskyddsrutiner. Det ska finnas rutiner för och riskbedömning av hur patienter med åkommor relevanta för verksamheten (t ex löss, infekterade sår, hudsjukdomar) ska bemötas.
- Rutiner för hantering och försäljning av kemikalier och kosmetiska och hygieniska produkter
- Rutiner för samtal med kunden innan behandling för att kontrollera om han/hon har någon sjukdom som kan påverkas negativt eller om det finns smittrisk som hindrar behandling
- Om något händer som kan förorsaka olägenhet för människors hälsa eller miljön ska tillsynsmyndigheten underrättas.

Risker

Du ska regelbundet undersöka och bedöma riskerna med verksamheten ur hälso- och miljösynpunkt. Utifrån riskbedömningen kan du sedan arbeta förebyggande med att minska risker samt vidta åtgärder vid behov. Även vidtagna åtgärder ska dokumenteras.

Kosmetiska och hygieniska produkter

Kosmetiska och hygieniska produkter omfattas förutom miljöbalken av en särskild lagstiftning som råder under Läkemiddelsverket. Där regleras det exempelvis att det i egenkontrollen ska ingå att kontrollera att produkten är rätt märkt, att inga förbjudna ämnen ingår.

Kemiska produkter

Det bör finnas en förteckning över kemiska produkter som hanteras i verksamheten och som kan innebära risker från hälso- eller miljösynpunkt. Det kan t ex vara rengöringsmedel eller andra kemikalier. Förteckningen ska innehålla uppgifter om produktens namn, användningsområde och skadlighet.

Utbytesregeln

Enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler ska du undvika att använda produkter som kan medföra risker för människors hälsa eller miljön om de kan bytas ut till mindre farliga produkter. Utbytesregeln gäller under förutsättning att det är ekonomiskt rimligt att byta ut produkten och om kvalitén inte skiljer nämnvärt mellan produkterna.

Verksamhetsutövaren har bevisbördan

Det är den som driver en verksamhet som ska kunna visa att man inom verksamheten följer gällande regler och lagar, den så kallade omvända bevisbördan. För egenkontrollen innebär den omvända bevisbördan att du själv ska utforma innehållet utifrån din verksamhet. Vi på miljö- och hälsoskyddskontoret kan naturligtvis hjälpa till vid införandet genom att ge information och påtala brister.

Frågor som egenkontroll bör besvara

För att underlätta för dig och dem som arbetar i din verksamhet har vi här samlat exempel på frågor som egenkontrollen bör besvara.

- **Rätt kunskap i verksamheten**

Har vi kunskap om vad som gäller för vår verksamhet? Har vi samlat alla bestämmelser och myndighetsbeslut? Räcker kunskaperna inom verksamheten till för att bedöma riskerna och göra rätt? Hur skaffar vi kunskap? Hur upprätthåller vi kunskapen?

- **Hur verksamhetens egenkontroll sköts**

Vem har ansvaret för egenkontrollen och att nödvändiga åtgärder vidtas? Hur gör vi när det kommer in synpunkter eller klagomål? På vilket sätt leder det till åtgärder i egenkontrollen? Vem ansvarar för uppdatering av rutiner, instruktioner och dokumentation? Dokumenterar vi det vi behöver? Har vi nödvändiga dokument och journaler?

- **Påverkan på hälsa och miljö**

Ser vi regelbundet över hur vår verksamhet påverkar kunder och den omgivande miljön? Hur tar vi reda på om vi kan minska den negativa påverkan vår verksamhet kan ha?

Ser vi över om vi kan ändra på något i verksamheten, såsom exempelvis förbrukning eller transporter, och på så vis påverka sopor eller avlopp eller på annat sätt minska våra utsläpp?

- **Hygien**

Städar vi tillräckligt bra och tillräckligt ofta? Hur städar vi? Gör vi rent all utrustning och alla verktyg på ett bra sätt? Hur sköter vi personalens hygien? Hur hanterar vi arbetskläder? Hur och hur ofta tvättar vi använda textilier? Vilka andra rutiner har vi för att sköta hygien i verksamheten? Hur ser våra smittskyddsrutiner ut? Kan vi visa att vi följer dem? Samtalar vi med kunden före behandling och kontrollerar om kunden har en sjukdom som gör att kunden kan påverkas negativt av behandlingen eller att smittrisk kan uppstå?

- **Funktionskontroller och instruktioner**

Har vi rutiner för att kontrollera verksamhet och utrustning, så att allt fungerar som det ska? Har vi tillräckliga instruktioner för skötsel av utrustningen? Kontrollerar vi att utrustningen hålls i gott skick och att instruktionerna för skötsel regelbundet uppdateras?

- **Kosmetiska, hygieniska och kemiska produkter**

Hur hanterar och förvarar vi kemikalier? Är rutinerna för hanteringen tillräckligt bra? Har vi förteckningar över vilka färger, hud/hårprodukter, lösningsmedel, lim etcetera vi använder? Är produkterna märkta som de ska? Finns produktgruppsblad eller säkerhetsdatablad tillgängliga? Kan förbrukningen av råvaror, kemikalier eller energi minskas eller ändras? Kan produkter bytas ut mot andra mindre farliga?

- **Riskbedömningar**

Hur gör vi regelbundna riskbedömningar? Vilka risker, riskmoment och tänkbara tillbud finns det i verksamheten? Hur gör vi vid olyckshändelser, om det inträffar en allvarlig incident eller om vi upptäcker fel på utrustningen?

- **Avfall**

Är avfallshanteringen tillräckligt bra? Gör vi rätt med förpackningar, stickande/skärande avfall, slattar och rester av kemiska produkter (t.ex. hårfärgsrester ska slängas i hushållsavfallet), utbytta lysrör och så vidare? Vilket farligt avfall finns i verksamheten? Behövs bättre märkning? Förvaras det säkert? Får vi transportdokument vid transport av farligt avfall?

Mer information

Vill du veta mer är du välkommen att höra av dig till:

Södra Roslagens miljö- och hälsoskyddskontor

Telefon: 08-578 663 00

E-post: miljokontoret@srmh.se

Det finns även information på vår hemsida

www.srmh.se.

Ytterligare information

- Socialstyrelsens handbok (2006): Yrkesmässig hygienisk verksamhet
- Socialstyrelsens Allmänna råd om yrkesmässig hygienisk verksamhet, SOSFS 2006:4
- Socialstyrelsens Meddelandeblad (2007): Egenkontroll inom hälsoskyddsområdet
- Naturvårdsverkets handbok 2001:3: Egenkontroll, en fortlöpande process

Hemsidor

- <http://www.kemi.se>
- <http://www.lakemedelsverket.se>
- <http://www.lst.se>
- <http://www.socialstyrelsen.se>

Lagar och förordningar

- Miljöbalkens förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (1998:899)
- Miljöbalkens förordning om verksamhetsutövarens egenkontroll (1998:901)
- Läkemedelsverkets föreskrift "Kontroll av kosmetiska och hygieniska produkter" LVFS 2004:12
- Läkemedelsverkets föreskrift "Förbud och begränsningar för vissa ämnen att ingå i kosmetiska eller hygieniska produkter" LVFS 2007:4